

Zpráva o šetření

ve věci pana Z. H.

Dne 5. 4. 2016 se na mě obrátil pan Z. H., nar. xyz (dále také jako „stěžovatel“), t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Kuřim. Stěžovatel si podal stížnost proti poskytované zdravotní péči na generální ředitelství Vězeňské služby ČR. Tato stížnost byla vyhodnocena jako nedůvodná. Stěžovatel namítal, že Vězeňská služba ČR se zaměřuje na odůvodnění toho, proč zdravotní péči netřeba poskytovat. Stěžovatel dále uvedl, že má trvalé bolesti kyčelního kloubu a pohybového aparátu a neustále žádá o adekvátní lékařskou péči, ortoped stěžovatele dle jeho sdělení vyšetřil naposledy v roce 2012. Stěžovatel žádal o odstranění příčiny bolesti, ale Vězeňská služba ČR údajně argumentovala tím, že takový zákrok není možno provést. Ze závěru vyřízení stížnosti dle stěžovatele plyne, že má nárok na zdravotní péči pouze tehdy, pokud je urgentní nebo pokud by nebyl způsobilý k výkonu trestu odnětí svobody.

A - Předmět šetření

Od odboru zdravotnické služby generálního ředitelství Vězeňské služby ČR jsem si vyžádala kopii kompletní stížnostní dokumentace, včetně související zdravotnické dokumentace stěžovatele. Předmětem mého šetření tedy bylo řádné a včasné vyřízení stížnosti stěžovatele. Nepřísluší mi však přímo hodnotit kvalitu poskytované zdravotní péče.

B - Skutková zjištění

Stížnost stěžovatele byla doručena generálnímu ředitelství Vězeňské služby ČR dne 8. 2. 2016. Dne 22. 2. 2016 ředitel odboru kontroly postoupil stížnost stěžovatele řediteli odboru zdravotnické služby generálního ředitelství Vězeňské služby ČR. Dle stížnostní dokumentace dal stěžovatel souhlas k poskytnutí informací o zdravotním stavu pro oba uvedené odbory dne 23. 2. 2016. Dne 25. 2. 2016 se vyjádřil ke stížnosti vedoucí lékař zdravotnického střediska Věznice Kuřim MUDr. Pavel Krejčíř. Vyřízení stížnosti je ze dne 23. 3. 2016.

Ve vyřízení stížnosti odborem zdravotnické služby generálního ředitelství Vězeňské služby ČR ze dne 23. 3. 2016, č. j. VS-46022-7/ČJ-2016-800012-STG, je uvedeno, že stěžovatel byl skutečně vyšetřen ortopedem ve Vazební věznici Praha-Pankrác v roce 2012 a také ortopedem v civilním zdravotnickém zařízení. Oba lékaři zvažovali implantaci totální endoprotézy kyčle. V roce 2013 byl stěžovatel přemístěn do Věznice Kuřim, kde proběhlo zhotovení aktuálních RTG snímků a CT vyšetření kyčelních kloubů a bederní páteře a další postup byl konzultován s Fakultní nemocnicí A. Toto pracoviště uvedlo, že výběr způsobu ošetření chronického stavu pacientovy kyčle může být výsledkem diskuse v konsiliu ortopedů, při které je třeba zvážit úplnost vyhojení dříve přítomného zánětu a také skutečnost, že dlouhodobé omezení pohybu

a odlehčení degradovalo svalový aparát končetiny; navrženo může být několik léčebných postupů. Definitivní odpověď tak může dát pracoviště, na kterém bude pacient v budoucnu ošetřen. Dle Fakultní nemocnice A. není operace stěžovatele urgentní, neboť se jedná o chronický stav, na který je pacient adaptován, a pacient neutrpí újmu na zdraví, uskuteční-li se operace až po termínu výstupu z výkonu trestu odnětí svobody (konec trestu byl dle zprávy zřejmě plánován na den 26. 9. 2015).

Ve zprávě Fakultní nemocnice A., která mi byla zaslána, je taktéž uvedena technická náročnost léčebného postupu a naznačeny problémy při jeho plánování. Dle vyřízení stížnosti RTG kontrola kyčelních kloubů dne 25. 2. 2016 konstatovala nezměněný nález proti předchozím vyšetřením. Zdravotní stav stěžovatele opakovaně posuzovala příslušná Oblastní lékařská komise Vězeňské služby ČR a neshledala zdravotní nezpůsobilost stěžovatele k výkonu trestu odnětí svobody. Ve vyřízení stížnosti nebyl stěžovatel poučen o možnosti obrátit se na Ministerstvo spravedlnosti v případě nesouhlasu s vyřízením stížnosti.

C - Hodnocení věci ochránkyní

Mechanismus vyřizování stížností na poskytování zdravotní péče upravuje zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů (§ 93). V tomto případě je třeba podotknout, že se jedná o vyřízení stížnosti poskytovatelem, nikoli registrujícím orgánem. Poskytovatel musí vyhodnotit **včas a řádně** obsah podání a po zajištění dostatečných podkladů směřovat odpovědně k poskytnutí úplných, odborných, pravdivých, přesvědčivých a srozumitelných informací.

Dle § 93 odst. 3 písm. b) zákona o zdravotních službách je poskytovatel povinen vyřídit stížnost do 30 dnů od jejího obdržení, tuto lhůtu může odůvodněně prodloužit o dalších 30 dnů; jde-li o stížnost, k jejímuž vyřízení je nepřislušný, je povinen ji do 5 dnů ode dne jejího obdržení prokazatelně postoupit věcně příslušnému subjektu; o prodloužení lhůty a postoupení stížnosti je povinen informovat stěžovatele.

Dle § 20 odst. 7 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 55/2014, o vyřizování stížností a oznámení ve Vězeňské službě České republiky, se stížnosti vyřizují ve lhůtách stanovených právním předpisem, a to do 30 dnů ode dne jejího obdržení, přičemž lhůtu lze odůvodněně prodloužit o dalších 30 dnů. Uvedené ustanovení v odstavcích 2, 3, 4 a 7 řeší rovněž působnost při vyřizování stížností na zdravotní péči poskytovatelem, která je rozdělena mezi ředitele věznice a ředitele odboru zdravotnické služby generálního ředitelství Vězeňské služby ČR.

Stížnost byla doručena generálnímu ředitelství Vězeňské služby ČR dne 8. 2. 2016, vyřízena byla dne 23. 3. 2016; dle dokumentace nebyl stěžovatel vyrozuměn o prodloužení lhůty k vyřízení stížnosti. **Stížnost nebyla vyřízena včas.**

Dle čl. 31 Listiny základních práv a svobod¹ má každý právo na ochranu svého zdraví a občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon. Dle § 16 odst. 6 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých

¹ zveřejněna ve Sbírce zákonů pod č. 2/1993 Sb.

souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, má odsouzený právo na zdravotní služby v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem (zejména zákon o zdravotních službách) s přihlédnutím k omezením vyplývajícím z účelu trestu.

Vězněné osobě by měla být poskytnuta veškerá zdravotní péče hrazená ze systému zdravotního pojištění; omezení vyplývá pouze v nemožnosti odsouzeného svobodně zvolit poskytovatele zdravotních služeb [§ 29 odst. 2 písm. e) zákona o zdravotních službách]. Dalším z omezení je např. nemožnost vyžádat si konzultační služby od jiného poskytovatele, popřípadě zdravotnického pracovníka, než který odsouzenému poskytuje zdravotní služby [§ 28 odst. 3 písm. c) zákona o zdravotních službách]. Vězeňská služba ČR by tak neměla pouze udržovat nepříznivý chronický zdravotní stav odsouzených, ale postupovat aktivně, tzn. odstraňovat příčiny nepříznivého zdravotního stavu odsouzených. Odkazovat vězněné osoby na řádnou a komplexní léčbu až poté, kdy budou propuštěny, je odpíráním poskytování zdravotní péče, jež by měla být zcela srovnatelná s civilními osobami. Zdravotní služby jsou dle zákona odsouzeným poskytovány s přihlédnutím k omezením vyplývajícím z účelu trestu; nemohou být tedy odpírány zdravotní služby pro technickou náročnost léčebného postupu eventuálně s odkazem na problémy při jejich plánování.

Dle § 11 odst. 1 písm. c) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, má pojištěnec právo na časovou a místní dostupnost hrazených služeb poskytovaných smluvními poskytovateli příslušné zdravotní pojišťovny. Dle § 2 odst. 1 a 2 nařízení č. 307/2012 Sb., o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb, se plánovanými hrazenými službami rozumí hrazené služby, jejichž poskytnutí je z důvodu veřejného zájmu třeba plánovat tak, aby pojištěncům k nim byl zajištěn dostatečný, trvalý a vyvážený přístup. Plánované hrazené služby jsou uvedeny v příloze č. 2 citovaného nařízení. Plánované hrazené služby se poskytují ve lhůtě, která je lékařsky odůvodnitelná a vychází z objektivního lékařského posouzení současného zdravotního stavu pojištěnce, anamnézy a pravděpodobného průběhu jeho nemoci, bolestivosti nebo povahy jeho onemocnění. Lhůtu časové dostupnosti stanoví v rámci sestavení individuálního léčebného postupu ošetřující zdravotnický pracovník, který plánovanou hrazenou službu indikoval, přičemž tato lhůta nesmí překročit lhůtu stanovenou pro tuto plánovanou hrazenou službu v příloze č. 2 citovaného nařízení. Lhůta časové dostupnosti počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy ošetřující zdravotnický pracovník plánovanou hrazenou službu indikoval a potřebu této služby a lhůtu časové dostupnosti k jejímu poskytnutí zapsal do zdravotnické dokumentace pojištěnce.

Dle přílohy č. 2 nařízení č. 307/2012 Sb., o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb, má pojištěnec nárok na to, aby se dočkal náhrady (kyčelního/kolenního) kloubu nejpozději ve lhůtě 52 týdnů od indikace výkonu.

Již v roce 2012 byl stěžovatel vyšetřen ortopedem ve Vazební věznici Praha-Pankrác a také ortopedem v civilním zdravotnickém zařízení, přičemž oba lékaři zvažovali implantaci totální endoprotézy kyčle. V roce 2016 nebyla náhrada kloubu dosud provedena, ačkoliv se o provedeném zákroku uvažovalo již o čtyři roky dříve. Nechci zabíhat do odborných zdravotnických otázek a nemohu posoudit, zda by totální endoprotéza byla aktuálně nejvhodnějším medicínským postupem, ale nemohu

se ztotožnit s tím, že se v případě stěžovatele jedná pouze o chronický stav, na který je adaptován, a lze ho tedy odkázat na vhodný lékařský zákrok až po ukončení výkonu trestu odnětí svobody, jež navíc v konkrétním případě bylo odloženo z 26. 9. 2015 na termín pozdější.

Zdravotní péče poskytovaná osobám zbaveným svobody musí být v zásadě srovnatelná s kvalitou péče, kterou se státní orgány zavázaly poskytovat celé populaci, byť to neznamená, že každé zadržené osobě musí být zaručena stejná zdravotní péče, jaká je dostupná v nejlepších zdravotnických zařízeních mimo vězení.² Zdravotní péče se nicméně nesmí omezit jen na tlumení příznaků nemoci, ale musí zahrnovat včasnou a přiléhavou diagnózu a komplexní léčebný plán zaměřený na odstranění zdravotních problémů a zabránění dalšího zhoršení zdravotního stavu.³ **Stěžovateli není poskytována ve Věznici Kuřim odpovídající zdravotní péče.**

Považuji za nezbytné, aby byli odsouzení přímo ve vyřízení stížnosti poučeni o tom, že pokud s vyřízením nesouhlasí, mohou k Ministerstvu spravedlnosti⁴ podat stížnost⁵, jež by měla obsahovat důvody nesouhlasu s vyřízením stížnosti. Jsem si vědoma toho, že uvedený požadavek na poučení vězněných osob nevyplyvá přímo z právního předpisu, ale musím brát v potaz postavení vězněných osob, které vzhledem ke své aktuální situaci nemusejí mít dostatek informací o tom, jak ve věci postupovat. **Stěžovatel nebyl poučen o možnosti obrátit se v případě nesouhlasu s vyřízením stížnosti na Ministerstvo spravedlnosti.**

Rovněž považuji za vhodné, aby odbor zdravotnické služby generálního ředitelství Vězeňské služby ČR metodicky ukotvil uvedené poučování stěžovatelů v případě šetření stížností ve věci zdravotní péče jednotlivými věznicemi. V případě jednotlivých šetření proti konkrétním věznicím budu poučení vězněných osob v obdobných případech požadovat.

D - Závěry

Na základě výše popsaných zjištění a úvah jsem ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv dospěla k závěru, že

- odbor zdravotnické služby generálního ředitelství Vězeňské služby ČR pochybil tím, že nevyřídil včas stížnost stěžovatele a nepoučil ho o možnosti podat stížnost k Ministerstvu spravedlnosti,

² např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Grishin proti Rusku ze dne 15. listopadu 2007, č. 30983/02

³ např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Lacov Stanciu proti Rumunsku ze dne 24. července 2012, č. 35972/05

⁴ ustanovení § 15 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách:

„O udělení oprávnění k poskytování zdravotních služeb rozhoduje ...

b) Ministerstvo obrany nebo Ministerstvo spravedlnosti, jde-li o zdravotní služby poskytované ve zdravotnických zařízeních zřízených těmito ministerstvy, s výjimkou oprávnění podle § 16 odst. 2, ...“

⁵ ustanovení § 93 odst. 2 zákona o zdravotních službách:

„Pokud osoba, která podala poskytovateli stížnost (dále jen „stěžovatel“), s jejím vyřízením nesouhlasí, může podat stížnost příslušnému správnímu orgánu, který tomuto poskytovateli udělil oprávnění k poskytování zdravotních služeb. Zároveň uvede důvody nesouhlasu s vyřízením stížnosti poskytovatelem.“

- Věznice Kuřim pochybila tím, že stěžovateli neposkytla odpovídající zdravotní péči.

Zprávu o šetření zasílám řediteli odboru zdravotnické služby generálního ředitelství Vězeňské služby ČR a ředitelce Věznice Kuřim a žádám, aby se v zákonné lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřili ke zjištěným pochybením a informovali mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko.

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv